

МВС України
Харківський національний університет
внутрішніх справ

Незалежна асоціація банків України
Харківський банківський Союз –
регіональний представник НАБУ

**ПРОТИДІЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ
В ФІНАНСОВО-БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Харків, 23 квітня 2013 р.

Харків
Харківський національний університет
внутрішніх справ
2013

УДК [343.9:044](477)
ББК 67.9(4УКР)61133я431
П78

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова – ректор Харківського національного університету внутрішніх справ *Гусаров Сергій Миколайович*.

Заступник голови – Президент Харківського банківського Союзу – регіонального представництва НАБУ *Болок Анатолій Михайлович*.

Заступник голови – перший проректор з навчально-методичної та наукової роботи Харківського національного університету внутрішніх справ *Головко Олександр Миколайович*.

Заступник голови – виконавчий директор Харківського банківського Союзу *Грیشина Ніна Леонідівна*.

Секретар – доцент кафедри інформаційної безпеки факультету психології, менеджменту, соціальних та інформаційних технологій Харківського національного університету внутрішніх справ *Манжай Олександр Володимирович*.

Члени оргкомітету:

- начальник навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції Марцеляк Олег Володимирович;

- начальник факультету з підготовки слідчих Музичук Олександр Миколайович;

- начальник факультету психології, менеджменту, соціальних та інформаційних технологій Марков В'ячеслав Валерійович;

- начальник навчально-методичного центру Магдаліна Ігор Валерійович;

- начальник центру зв'язків з громадськістю Щербакова Ірина Василівна;

- начальник відділу матеріального забезпечення Копаниця Олексій Вікторович;

- начальник науково-технічного інформаційно-комп'ютерного центру Чесноков Вадим Валерійович;

- начальник редакційно-видавничого відділу Білоус Петро Олександрович;

- начальник відділу організації наукової роботи Мірошниченко Оксана Станіславівна

Друкується за рішенням оргкомітету відповідно до доручення Харківського національного університету внутрішніх справ від 29.03.2013 № 57

Матеріали викладено в авторській редакції з незначними коректорськими правками.

З М І С Т

СЕРГІЙ ІВАНОВИЧ ЛЕКАРЬ

Боротьба з кіберзлочинністю як складова забезпечення економічної безпеки в Україні..... 9

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ГУСАРОВ

Завдання кадрового та науково-методичного забезпечення протидії кіберзлочинності органами внутрішніх справ та їх реалізація..... 12

МАКСИМ ЮРІЙОВИЧ ЛІТВІНОВ

Проблемні питання фіксації комп'ютерних слідів під час здійснення огляду..... 20

ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ ДЕМЧЕНКО

Організація взаємодії органів внутрішніх справ з фінансово-банківськими установами у сфері протидії кіберзлочинності 23

РОМАН СЕРГІЙОВИЧ ВЕПРИЦЬКИЙ

Злочини у сфері інформаційних технологій..... 27

МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ РІЗАК

Правове регулювання інституту персональних даних як один із елементів механізму ефективної боротьби з кіберзлочинністю 35

ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ НОСОВ

Система управління реагуванням на інциденти у фінансово-банківській сфері..... 39

ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ ГОЛОВКО

Підвищення практичної спрямованості підготовки фахівців по боротьбі з кіберзлочинністю 43

ОЛЬГА ДМИТРІВНА ВОВЧАК

АРТУР ОЛЕГОВИЧ ШПАКОВСЬКИЙ

Сучасні тенденції розвитку банківської системи України під впливом експансії іноземного капіталу та їх вплив на фінансову безпеку країни 47

АЛЕКСАНДР АНАТОЛЬЕВИЧ РЕВА

АЛЕКСЕЙ СЕРГЕЕВИЧ ГУБКА

О выборе базового числа для задач криптографии..... 51

ЕКАТЕРИНА ЕВГЕНЬЕВНА МАКАРУК

ВИТАЛИЙ ГЕННАДЬЕВИЧ КОЛЕСНИК

Особенности осмотра мест происшествия по факту несанкционированного вмешательства в работу ЭВМ, автоматизированных систем и компьютерных сетей 54

ВОЛОДИМИР МИХАЙЛОВИЧ СТРУКОВ

Деякі технічні аспекти побудови кіберпростору в контексті проТидії кіберзлочинності 65

ІРИНА КОСТЯНТИНІВНА СЕЗОНОВА

ТЕТЯНА ПЕТРІВНА КОЛІСНИК

Попередження неправомірних діянь при використанні інформаційних систем 68

ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ КОБЗЕВ

КОСТЯНТИН ЕДУАРДОВИЧ ПЕТРОВ

Використання вільного програмного забезпечення при підготовці фахівців для боротьби з високотехнологічними злочинами у фінансово-банківській сфері 76

ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ МАНЖАЙ

ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ ТУЛУПОВ

Окремі методи захисту банківських платіжних карт 79

МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ МОРДВИНЦЕВ

ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ МАШКАРОВ

Удосконалення іт-систем видеоспостереження при реалізації завдань правоохоронних органів щодо забезпечення економічної безпеки 82

ІВАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ БОРОЗЕННИЙ

Проблемні питання фіксації слідів злочинного спрямування у мережі інтернет працівниками правоохоронних органів 86

ЄВГЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ ЖИЛІН

В'ЯЧЕСЛАВ ВАЛЕРІЙОВИЧ МАРКОВ

Протидія загрозам фінансовій безпеці банківських установ у сучасних умовах 90

ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ ОМЕЛЬЧЕНКО

Проблеми протидії кіберзлочинності в кредитно-банківській сфері 96

МИКОЛА МІЛЕНТІЙОВИЧ ЗАЦЕРКЛЯНИЙ	
ОЛЕКСАНДРА ВОЛОДИМИРІВНА СТРУКОВА	
Загальні питання слідотворення в інформаційних компонентах комп'ютерних систем.....	100
ЄВГЕН МИКОЛАЙОВИЧ БЛАЖІВСЬКИЙ	
Аналітичні засоби моніторингу протидії злочинності.....	103
СТЕПАН ЯРОСЛАВОВИЧ БУРДА	
АЛЛА ОЛЕКСІВНА ЙОСИПІВ	
Окремі питання кримінальної відповідальності за посягання У сфері інформаційної безпеки.....	108
СЕРГІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ БУТКЕВИЧ	
Роль єдиної інформаційної системи у боротьбі з відмиванням злочинних доходів	112
АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ ВІНАКОВ	
Окремі аспекти прокурорського нагляду за додержанням законів органами внутрішніх справ під час попередження та розслідування кіберзлочинів у фінансово-банківській сфері	118
ЮРІЙ ІВАНОВИЧ ІГНАТУШКО	
Сучасний стан використання комп'ютерного програмного забезпечення в ОВС України	121
ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ КІЙКОВ	
ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ОНИЩЕНКО	
Скімінг: шляхи запобігання	125
ОЛЕКСІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ МЕЖИВОЙ	
Кадрове і технічне питання покращення використання інформаційно-телекомунікаційних технологій у протидії злочинності.....	128
АНДРІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ НАЗАРЕНКО	
Застосування інформаційних технологій в правоохоронній діяльності для аналізу даних та виявлення прихованих зв'язків	133
МАКСИМ ВОЛОДИМИРОВИЧ НІЧИК	
Окремі питання взаємодії оперативних підрозділів з провайдерами телекомунікаційних послуг	137
ОЛЕГ ВІКТОРОВИЧ ПЛЕТНЬОВ	
Особливості інформаційного забезпечення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку.....	138

АНДРІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ СТАВЕР

Загальні вразливості банківських карт і способи їх усунення. 144

ДМИТРО ВОЛОДИМИРОВИЧ ТАЛАЛАЙ

Юридична відповідальність за розголошення державної таємниці за законодавством російської федерації 147

ВОЛОДИМИР ОЛЕКСІЙОВИЧ ФОМІН

Поширення та використання неліцензійного програмного забезпечення та його наслідки 152

ІВАН ФЕДОРОВИЧ ХАРАБЕРЮШ

ДМИТРО ВІКТОРОВИЧ БЕЗРУКОВ

Інформаційні технології в діяльності органів внутрішніх справ: поняття, напрямки використання, перспектива..... 156

ВІТАЛІЙ БОРИСОВИЧ ЧЕРЕДНИЧЕНКО

Вимоги до сучасних електронних підручників..... 161

ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ ЧЕРНСЬЙ

Основні способи незаконного використання банківських платіжних карток..... 166

ВАСИЛЬ ВІКТОРОВИЧ ЯНОВ

Можливості комп'ютерної програми «Project Expert» для протидії кіберзлочинності у фінансово-банківській сфері... 169

ІВАН ФЕДОРОВИЧ АУЛОВ

Аналіз питань інформаційної безпеки фінансово-банківської інформації в хмарі 172

ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ ДЕМЕНКО

Сутнісні аспекти адміністрування податків в Україні 175

ОЛЕКСАНДР СТЕПАНОВИЧ КАНЦІР

Вплив ділової репутації компанії на її економічну безпеку 178

КСЕНІЯ БОРИСІВНА ЛАТУНОВА

Способи шахрайства при кредитуванні фізичних та юридичних осіб..... 181

ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА РУДЕВСЬКА

Оцінка тенденцій злиттів та поглинань в банківському секторі України та їх вплив на економічну безпеку держави 184

ВІКТОРІЯ ЯКІВНА ВОВК

Кіберзлочинність у банківській сфері: наслідки та шляхи протидії..... 187

НАДІЯ ГРИГОРІВНА ВЯДРОВА

Деякі питання організації банківського нагляду на основі
Базельських стандартів 191

С. С. УРУСОВА

Основні види правопорушень у банківській сфері.....193

МАКСИМ ОЛЕГОВИЧ БРАТОЧКІН

Проблемні питання організації розслідування фактів
несанкціонованого переказу коштів з рахунків клієнтів банку,
які обслуговуються за допомогою систем дистанційного
обслуговування 197

**Загальні засади та окремі напрямки
протидії правопорушень в Україні**

ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ МУЗИЧУК

До проблеми розмежування контролю та нагляду
в державному управлінні.....201

ВАЛЕРІЙ ІВАНОВИЧ МОСКОВЕЦЬ

Участь представників громадськості у проведенні слідчих
дій на стадії досудового розслідування 204

ВІТА ВОЛОДИМИРІВНА КОВАЛЬСЬКА

Шляхи підвищення ефективності діяльності органів
внутрішніх справ щодо протидії безпритульності
та бездоглядності дітей 208

АНДРІЙ ЛЕОНІДОВИЧ БОРКО,..... 211

Щодо позапроцесуальної взаємодії судів із органами
внутрішніх справ і органами прокуратури 211

ЮРІЙ ВІТАЛІЙОВИЧ ГАРУСТ

Адміністративна відповідальність у системі заходів
забезпечення прав громадян у податковій сфері 216

ВОЛОДИМИР ТРОХИМОВИЧ КОМЗЮК

Забезпечення економічної безпеки як одна із функцій митних
органів 218

СВІТЛАНА ЮРІВНА ЛЮБИМОВА

Система принципів адміністративних процедур у сфері
господарської діяльності 222

ВІТАЛІЙ ВІКТОРОВИЧ МУРЗА

Становлення та розвиток наглядової функції держави..... 225

ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ФРОЛОВ

Сутність та особливості вищого навчального закладу
як суб'єкта адміністративно-правових відносин 228

МАКСИМ МИКОЛАЙОВИЧ КОВБЕЛЬ

До проблем становлення та значення адміністративних судів
в Україні..... 233

ХРИСТИНА ВІКТОРІВНА СОЛНЦЕВА

Окремі аспекти здійснення адміністративної юрисдикції
органами управління освітньою діяльністю в Україні..... 235

МЕЄРОВИЧ НАТАЛІА АНАТОЛІЙВНА

Відповідальність адвоката: правові підстави та порядок
притягнення..... 238

ВАЛЕНТИН АНДРІЙОВИЧ ГОМАДА

Поняття управлінських юрисдикційних процедур у судах. 241

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ КАВУН

До проблеми визначення правоохоронної діяльності
кримінальної міліції 243

НАТАЛІА ВОЛОДИМИРІВНА МАШНІЦЬКА

Поняття та основні напрямки адміністративної діяльності
міліції України 246

ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ ПЕТРЕНКО

Правове регулювання адміністративної відповідальності
за порушення правил рибальства та охорони рибних запасів.. 250

СЕРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ СИДОРЕНКО

До питання удосконалення національного законодавства,
яке регламентує діяльність Державної пенітенціарної
служби України..... 254

СВІТЛАНА СЕРГІЙВНА РЕЗНІКОВА

Адміністративно-правове забезпечення дисциплінарної
відповідальності суддів..... 258

ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ ШИЛОВ

Характеристика профілактичної діяльності органів
прокуратури..... 261

ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ КОВАЛЬСЬКИЙ

Поняття та особливості боротьби з торгівлею людьми
як об'єкт діяльності органів внутрішніх справ України..... 264

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ОКРЕМІ НАПРЯМКИ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ В УКРАЇНІ

УДК 342

Олександр Миколайович Музичук,
доктор юридичних наук, професор, начальник факультету підготовки фахівців для підрозділів слідства Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Проблеми контролю та нагляду у державному управлінні були предметом наукових досліджень В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука та багатьох інших авторів. Проте, незважаючи на їх досить поширене використання у назві та тексті законодавчих та підзаконних актів, сутність, значення та особливості контролю та нагляду як найпоширеніших способів забезпечення дисципліни та законності в державному управлінні нез'ясовані й понині. Такий висновок, насамперед, підтверджується їх ототожненням у законодавстві, визначенням різних за видами та об'ємом контрольних чи наглядових повноважень суб'єктів державного управління.

Так, незважаючи на те, що у Законі України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та інших законодавчих актах контроль та нагляд вживаються як синоніми, проте, на мою думку, вони не тотожні один одному, а поняття «державний нагляд (контроль) у сфері господарської діяльності» більш властиве для характеристики сутності саме нагляду, а не контролю, оскільки йдеться лише про виявлення порушень вимог законодавства, а не про припинення протиправної діяльності чи про притягнення винних до відповідальності, відміну акта управління та ін., що є сутністю саме контролю.

Сказане також підтверджується характером прав органів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, які визначені у ст. 8 цього ж Закону, переважна більшість з яких належить до наглядових повноважень і лише © Музичук О. М., 2013

одне з передбачених прав – «накладати штрафні санкції» – до контрольних.

Подібні законодавчі помилки, які суперечать науковій думці про сутність контролю та нагляду, характерні й для інших законодавчих актів. Сказане, наприклад, стосується Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави», деякі із суб'єктів якого, всупереч їх визначення як контрольних суб'єктів, наділені не контрольними, а здебільшого наглядовими повноваженнями, а деякі з них навіть називаються не контрольними, а наглядовими суб'єктами (наприклад, органи прокуратури України).

Інший приклад наглядно засвідчує те, що всупереч назві законодавчого акту – Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» – законодавець визначає такий як систему тимчасових заходів спостереження й контролю за поведінкою окремих осіб.

Контрольні дії таких органів як пожежна інспекція, санітарна служба та деяких інших законодавець називає наглядом, що закріплено в назвах цих органів: органи пожежного нагляду, органи санітарно-епідеміологічного нагляду, тощо, хоча вони мають усі ознаки контролюючих органів, оскільки наділені правом втручання у професійну діяльність підконтрольного об'єкта, притягують правопорушників до юридичної відповідальності.

Вищенаведене свідчить про законодавче ототожнення контролю та нагляду, що, насамперед, можна пояснити тим, що зміст термінів «контроль» та «нагляд» у тлумачних словниках розкривається за допомогою узагальнюючого терміну «перевірка» або за допомогою один одного.

Критерії розмежування нагляду та контролю наводяться у науковій та навчальній літературі. Наприклад, С.Г. Стеценко такими називає: відомчу підлеглисть – при контролі, як правило, вона є, при нагляді – немає; можливість втручатися в оперативно-господарську та виробничу діяльність для усунення виявлених вад (за контролю є, за нагляду немає); контроль здійснюється з погляду відповідності прийнятих актів чи вчинених дій законності й доцільності, нагляд – лише законності; застосування заходів адміністративного примусу (під час контрольних заходів практично немає, у здійсненні нагляду є досить ймовірним).

У цілому погоджуючись з такими критеріями розмежування контролю та нагляду, щодо деяких з них є певні заперечення. Наприклад, на відміну від нагляду саме контроль пов'язаний із застосуванням адміністративного примусу, а не навпаки – як зазначає автор. Більше того, не завжди обов'язковою під час контролю є відомча підлеглість об'єкта контролю його суб'єкту, оскільки загальновідомими є такі види державного контролю як міжвідомчий, позавідомчий та спеціалізований, сутність яких полягає у тому, що одне відомство контролює інше.

В.М. Манохін підкреслює, що нагляд, на відміну від контролю, який є функцією будь-яких управлінських органів, є елементом компетенції тільки декотрих з них. За своїм змістом, на думку вченого, нагляд характеризується тим, що має за мету перевірку роботи органів та осіб лише з точки зору відповідності їм закону та іншим підзаконним нормативним актам.

М. Черкес та С. Васильєв наголошують на тому, що контроль припускає, що контролюючий орган може відмінити акти підконтрольного органу, нагляд же пов'язується із можливістю наглядового органу лише звертати увагу піднаглядного суб'єкта на ті його порушення, котрі він виправляє сам чи виправляє його вищий орган.

Натомість, варто акцентувати увагу на тому, що у навчальній та науковій літературі як засіб забезпечення законності переважно характеризується контроль, оскільки нагляд розглядається як спеціалізована функція органів прокуратури. Таку точку зору ми не поділяємо, оскільки беззаперечним є те, що будь-яка особа, державний орган чи громадська організація здійснює нагляд (у широкому його розумінні – як спостереження), крім того, як ми обґрунтували вище, нагляд необхідно розглядати одним із методів чи форм контрольного процесу, окремою його стадією.

Беручи до уваги вищенаведене, зробимо такі висновки щодо розмежування контролю та нагляду в державному управлінні:

1. Між термінами «контроль» і «нагляд» не існує чіткої семантичної різниці, оскільки у тлумачних словниках зміст терміна «контроль» розкривається за допомогою терміна «нагляд» і навпаки, або за допомогою слова «перевірка». Співпадає і мета контролю та нагляду, якою є дотримання чинного

законодавства, під яким варто розуміти сукупність законодавчих та підзаконних актів.

2. Будь-яка особа, державний орган чи громадська організація може здійснювати нагляд у широкому його розумінні як спостереження (перевірку), у той час як контрольні повноваження є прерогативою лише деяких із них, оскільки пов'язані із припиненням протиправних дій, притягненням винного до відповідальності, відміною акта управління підконтрольного об'єкта, відстороненням його від виконання службових обов'язків.

3. Нагляд у широкому його значенні пропонуємо розглядати як окрему форму чи метод контролю, його стадію, оскільки суб'єкт його здійснення не втручається у професійну діяльність того органу, за яким він наглядає. Щодо вузького розуміння нагляду, то його суб'єктами є лише органи прокуратури. Отже, варто розрізняти два види нагляду: загальний, який є окремою формою, методом або стадією і який здійснюється будь-яким суб'єктом державного управління; спеціальний – який здійснюють лише органи прокуратури.

4. Нагляд порівняно з контролем є більш вузьким за об'ємом владних повноважень, оскільки його суб'єкт не може втручатись у професійну діяльність об'єкта, який перевіряється.

Одержано 14.04.2013

УДК 342.

Валерій Іванович Московець,

*декан факультету права та масових комунікацій ХНУВС,
кандидат соціологічних наук, доцент*

УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОВЕДЕННІ СЛІДЧИХ ДІЙ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Здійснення досудового розслідування є функцією державних правоохоронних органів. Водночас, проведення окремих слідчих дій потребує участі громадськості. Ознакою демократичності держави є участь представників громадськості у діяльності правоохоронних органів, в тому числі і органів досудового розслідування.

Проблема проведення слідчих дій не є новою для науки кримінального процесу. Специфіка проведення слідчих дій знайшла своє відображення у працях В.М. Тертишника, С.Ф. Денисюка, С.Г. Бартеля, М.П. Міняйло, І.Ф. Фісенко та © Московець В. І., 2013